

ปาฐกถาพิเศษ

“แนวคิดและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความยากจน”

โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
ณ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วันเสาร์ ที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

อธิการบดี คณบดี และผู้มีเกียรติ

ขอขอบคุณสถาบันฯ และคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ที่กรุณาเชิญมาพูดในวันนี้ ผมถือเป็นเกียรติมาก และรับเชิญด้วยความเต็มใจ

หัวข้อคำบรรยายที่คณะฯ กำหนดมอบให้ผมพูด เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของชาติบ้านเมืองของเรา ผมเองเชื่อมั่นเสมอว่า ปัญหาความยากจนของคนในชาติเป็นปัญหาที่มีระดับความเร่งด่วนสูงสุด ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมน่าจะยอมรับ ทำความเข้าใจ และ กำหนดมาตรการแก้ไขโดยจริงจัง และหลากหลายวิธีโดยเร็วที่สุด

ผู้มีเกียรติทั้งหลาย ณ ที่นี้บางท่าน น่าจะเคยได้ยินได้ฟังผมพูดเรื่องปัญหาความยากจนมาบ้างแล้ว น่าจะทราบถึงปรัชญาของผมเกี่ยวกับปัญหาความยากจนมาแล้ว ปรัชญาของผม คือ “ปัญหาของชาติบ้านเมืองของเราที่สำคัญที่สุด ต้องแก้ไขอย่างจริงจังและโดยด่วนที่สุดคือ ความยากจน ถ้าเราแก้ปัญหาคความยากจนได้ เราจะแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ทั้งหมด” ผมสร้างปรัชญานี้ขึ้นมาด้วยแรงบันดาลใจ จากการตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผมได้ตามเสด็จฯ ได้เห็นล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ ทรงกระทำทุกอย่างและทุกเมื่อ เพื่อมหาชนชาวสยามให้คลายทุกข์และทรงเน้นในชนบทยากจนมากที่สุด เราท่านทั้งหลายได้ประจักษ์แก่ตาตนเองแล้วว่า ผลแห่งการกระทำได้ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และต่างก็สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ผู้มีเกียรติครับ ความยากจนเป็นทุกข์มหันต์ จะเรียกว่า ทุกข์ของแผ่นดินก็น่าจะได้ ความจนอาจจะทำให้คนจนส่วนใหญ่ของประเทศรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง และเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาประเทศ ถ้าคนส่วนใหญ่ของเราท้อแท้สิ้นหวัง ประเทศของเราก็คงสิ้นหวังไปด้วยเราจะยอมให้เป็นไปเช่นนั้นไม่ได้ เราจึงต้องต่อสู้เพื่อขจัดความยากจนให้ค่อย ๆ หายไป คนจนจะได้มีกำลังใจในการต่อสู้ ไม่ท้อแท้ ไม่สิ้นหวัง เพื่อประเทศของเราจะได้มีความหวังต่อไป

ขอเล่าประสบการณ์ เพื่อพิสูจน์ปรัชญาของผมย้อนหลังไป ๔๔ ปี ประเทศของเรามีปัญหาลัทธิคอมมิวนิสต์ความขัดแย้งเริ่มที่ภาคอีสาน เราใช้วิธีปราบปรามโดยใช้กำลัง ต่างฝ่ายต่างสูญเสียเป็นจำนวนไม่น้อย มองไม่เห็นลู่ทางที่จะยุติสถานการณ์ลงได้ ล่วงมาถึงปลายปี ๒๕๑๖ ผมได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ที่ภาคอีสาน เราได้พยายามศึกษาวิเคราะห์มูลเหตุแห่งความขัดแย้งอย่างเป็นธรรมและจริงจัง ในที่สุดเราพบว่า ความเข้าใจ และความยากจนคือมูลเหตุสำคัญที่สุด เราจึงตกลงใจนำมูลเหตุทั้งสองนั้นมากำหนดแผนโครงการและหนทางปฏิบัติ ในระยะแรกเราประสบกับความยากในการปฏิบัติมาก แต่หลังจากเรามั่นใจว่าเรากำลังเดินไปในทางที่ถูกที่สุดแล้ว เราจึงอดทนเพียรพยายามแก้ปัญหาความเข้าใจและความยากจนจนกระทั่งเราประสบความสำเร็จในต้นปี ๒๕๒๐ ทั้งสองฝ่ายหยุดยิงกันโดยสิ้นเชิง เข้าใจกันอย่างดี ปัญหาความยากจนลดน้อยลง ลูกได้กลับไปอยู่กับพ่อแม่ สามเฒ่าได้กลับไปอยู่กับภรรยา รอยยิ้มของพี่น้องชาวอีสานปรากฏให้เห็น เราภูมิใจที่สุด เราไม่ได้ภูมิใจเพราะเราชนะ เพราะไม่มีใครชนะใคร เราภูมิใจเพราะชาวอีสานได้ร่วมมือ เข้าใจกันกลับมาอยู่ด้วยกันอย่างสงบ มีสันติ และมีความสุขอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เขาเหล่านั้นต้องพลัดพรากจากกันเป็นเวลานานมากกว่า ๒๐ ปี

แน่นอนที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดความสำเร็จ โดยการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่ยากจนอย่างไม่ทรงวิตกกังวลต่อความเหน็ดเหนื่อย ดังที่ผมได้เรียนให้ทราบแล้วในตอนต้น

เมื่อผมได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และที่ท่าเนียบ ผมก็ได้ขอให้หน่วยงานทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องนำประสบการณ์ที่ผมได้รับจากภาคอีสานไปกำหนดเป็นนโยบายและหนทางปฏิบัติ และในที่สุดคนไทยทั้งประเทศก็หยุดฆ่าฟันกันเอง ความสงบ ความรัก สามัคคี กลับมาสู่บ้านเมืองที่รักของเรา เพราะพวกเราเข้าใจและพร้อมใจกันและด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ของล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์

ผู้มีเกียรติครับ เรามีความสงบแล้ว แต่ความยากจนยังคงอยู่ ไม่ได้สงบลงด้วย ท่านทั้งหลายน่าจะยังจำได้ว่าเมื่อผมเข้าไปทำงานในท่าเนียบเมื่อ มีนาคม ๒๓ นั้น ประเทศของเรากำลังลำบากมากทีเดียว ลำบากพอ ๆ กับเดี๋ยวนี้เพียงแต่ว่า เดี่ยวนี้ ขนาดของความลำบากใหญ่กว่าเมื่อผมอยู่ในท่าเนียบเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อผมเข้าไปทำงานที่ท่าเนียบผมจึงไม่รีรอที่จะบอกเพื่อนร่วมงานว่า บ้านเมืองมีปัญหาหนักเหลือเกิน เราจะต้องแก้ปัญหาทุกปัญหาโดยรีบด่วน แต่ปัญหาที่ใหญ่และรีบด่วนที่สุดคือ ความยากจนของพี่น้องทั้งหลาย การแก้ปัญหาความยากจน จำต้องมีความเร่งด่วนสูงสุด เราเริ่มระดมความคิด ทั้งจากเพื่อนร่วมงานและคณะที่ปรึกษา ขอเรียนนอกเรื่องนิดหนึ่ง ผมโชคดีมากที่มีคณะที่ปรึกษาที่เก่งและดี เข้าใจปัญหา และทำงานด้วยความสำนึกและทุ่มเท อาจจะมีบางท่านนั่งอยู่ในที่นี้ เราตระหนักดีว่าการแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องยากมาก ต้องใช้ทั้งเงินและเวลาเป็นจำนวนมาก และผูกโยงกับปัญหาอื่นอีกมากมายเราเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งประเทศผมบอกกับพี่น้องทั้งหลายตรง ๆ ว่า ขอให้รับทราบความจริงว่าประเทศของเรากำลังลำบาก และยากจนมาก แต่ยังไม่สิ้นหวัง โปรดอย่าท้อแท้ และขอให้ร่วมมือกันแก้ไขข้อให้อดทนและประหยัด ระมัดระวังการใช้จ่าย พวกเราที่มีหน้าที่ทุกระดับจะยอมเหนื่อยในการอุทิศตน เวลา และความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยกันทำให้ประเทศของเราค่อย ๆ ลำบากน้อยลงทุกที

พวกเราได้กำหนดมาตรการหลายอย่างเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหา และโดยที่เราได้อยู่แก่ใจดีว่าคนไทยที่ยากจนส่วนใหญ่คือเกษตรกรในชนบท เราจึงมุ่งลงไปสู่ชนบท สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ร่วมคิดร่วมวางแผนกับกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนดโครงการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง เมื่อขึ้นปีใหม่ ๒๕๒๔ เราได้ประกาศศตวรรษแห่งการพัฒนาชนบท ผมได้บอกกับพี่น้องประชาชนว่า “รัฐบาลตระหนักดีว่าชนบทไทยคือหัวใจของประเทศชาติ ถ้าชนบทอยู่ไม่ได้ ประเทศชาติก็อยู่ไม่ได้ รัฐบาลจึงถือว่า การพัฒนาชนบทเป็นภาระหน้าที่ที่พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐบาลหรือเอกชน จะต้องร่วมมือกันทำให้เกิดผลอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดไป อย่างน้อยก็ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้าผมจึงตั้งความหวังไว้ว่า แนวทางการพัฒนาชนบทใหม่นี้ จะเป็นการเปิดศักราชของศตวรรษแห่งการพัฒนาชนบทอันจะเป็นการสร้างหลักประกันให้เกิดเสถียรภาพและสันติสุข ให้แก่พี่น้องทั้งหลายและประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราสืบไป”

ในต้นปี ๒๕๒๔ เรามีตัวเลขว่ามีคนจนจริง ๆ ที่ช่วยตัวเองไม่ได้น้อยกว่า ๑๑ ล้านคน คนเหล่านี้มีรายได้หรือผลิตไม่พอเพียงแก่การยังชีพ มีสุขภาพพื้นฐานอ่อนแอและขาดโอกาสในการศึกษา เราปรึกษาหารือกันศึกษาและวิเคราะห์จนมั่นใจว่า เราจะต้องนำ ๓ อย่าง คือ **การศึกษา การอาชีพ และการสาธารณสุข** ไปให้ชนบทโดยเร็วที่สุด ทั้งสามอย่างนี้ กระทรวงที่รับผิดชอบโดยตรงคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น ยังไม่ได้ตั้งกระทรวงแรงงาน จึงไม่มีชื่ออยู่ด้วยแต่ปัจจุบันคิดว่า จำเป็นต้องมี เราได้ **ประกาศพื้นที่เป้าหมาย ๒๘๘ อำเภอ** จำนวน ๑๒,๕๘๘ หมู่บ้านทั่วประเทศ **จัดทำแผนพัฒนาชนบทยากจน ๓๓** โครงการใช้เงินตลอด ระยะเวลาของแผน ๕ ปี (๒๕๒๕-๒๕๒๙) ๗,๑๙๓ ล้านบาท **ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานพัฒนาชนบท** เพื่อให้มีการประสานการปฏิบัติ

ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับหมู่บ้านอย่างมีระบบ เมื่อจบโครงการเราได้ประเมินผล ผลออกมาน่าพอใจมาก จังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดของประเทศ ในปี ๒๕๒๔ ประชากรมีรายได้ต่อหัวปีละ ๔,๘๗๘ บาท ในปี ๒๕๒๙ มีรายได้ต่อหัวปีละ ๖,๑๔๒ บาท (และ ๗,๕๔๙ บาท ในปี ๒๕๓๑) เมื่อสิ้นสุดโครงการแรก เราก็เริ่มโครงการที่สองอีกสร้างระบบ “กชช” ขึ้น แต่ยังไม่ทันจบโครงการ ผมได้บอกพี่น้องทั้งหลายว่า “ผมพอแล้ว” เสียก่อน จึงขอหยุดเล่าแต่เพียงแค่นี้

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์และความเชื่อของผม ผมมั่นใจอย่างยิ่งว่า การแก้ปัญหาความยากจนนั้น เราต้องนำสิ่งจำเป็น ๓ สิ่ง ไปมอบให้กับชนบท สามสิ่งนั้นคือ **อาชีพ การศึกษา และ สุขภาพอนามัย** สามสิ่งนี้เป็นวงจรชีวิต Cycle of Life ที่เกี่ยวโยงกัน ที่จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป จะขาดความต่อเนื่อง จะไม่ประสบผลสำเร็จ สามสิ่งนี้ เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องเข้าใจ ต้องช่วยกันทำให้เกิดขึ้นพร้อมกัน มีความต่อเนื่อง และยั่งยืน

ผู้มีเกียรติครับ ถ้ามองกันอย่างเป็นธรรม พูตกันโดยไม่ปิดเป็นัน ตั้งแต่เราเริ่มทศวรรษ แห่งการพัฒนาชนบทจนถึงปัจจุบัน เราน่าจะพอใจและยิ้มได้ กล่าวได้ว่า ชนบทของเราดีขึ้นมากทีเดียว ยิ่งดูตัวเลขของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ควรแก่การภูมิใจอย่างยิ่ง แต่มาระยะหลังๆ นี้ หลายฝ่ายค่อนข้างจะเนือยลงกรอ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในเรื่องสร้างอาชีพให้ราษฎรก็เจียบไป กชช.ก็ไม่ได้รับการดูแล ยิ่งประเทศของเราโชคไม่ดี ประสบปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้คนไทยยากลำบากมากยิ่งขึ้น ผมมีตัวเลขที่น่าสนใจและน่าหนักใจใคร่เรียนให้ทราบ ดังนี้ ILO ประเมินว่า ปี ๒๕๔๑ ประชากรยากจนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ ๑๔ หรือเท่ากับประชากรประมาณ ๘.๕ ล้านคน มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ยากจน ปัญหาการว่างงานรุนแรงขึ้นคาดว่า การว่างงานเปิดเผยจะสูงถึง ๒.๘๓ ล้านคน หรือเพิ่มขึ้น ๓ เท่า แรงงานประมาณ ๒ แสนคน กลับภูมิลำเนาแต่ไม่สามารถมีงานทำหรือผลิตผลผลิตได้ เนื่องจากราษฎรได้ขายที่ดินไปในยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ การบริการสาธารณสุขทำได้น้อยลงเพราะค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่งบประมาณถูกตัดลงครึ่งหนึ่ง อาชีพขายบริการทางเพศจะเพิ่มขึ้น การศึกษาจะมีปัญหาจำนวนเยาวชนที่จะต้องออกจากโรงเรียนกลางคันจะสูงถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน หรือประมาณ ๓ เท่าของปกติ มีการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก มีเด็กจรจัดประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน ฉะนั้น การใช้แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก และขอทานเด็กจะปรากฏให้เห็นมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องชี้ว่า จะทำให้ปัญหาความยากจนมีขนาดโตขึ้น มีอุปสรรคมากขึ้น การแก้ปัญหาจะยากและยุ่งมากขึ้น จำที่เราท่านทั้งหลายจะต้องใช้ความพยายาม ปัญญา และความร่วมมือกันมากขึ้นหลายเท่า

อนึ่ง วิฤตทางเศรษฐกิจขณะนี้ ทำให้สภาพสังคมไทยดั้งเดิมเพี้ยนแปรไป ที่เห็นได้ชัดเจน อย่างน้อย ๓ ประการ ประการที่หนึ่ง การดำรงชีวิตเป็นไปแบบต่างคนต่างอยู่ มีความพยายามจะปกป้องตนเองมากขึ้น ไม่ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประการที่สอง ผู้ฉลาดกว่า มีศักยภาพสูงกว่า จะแสวงประโยชน์และเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า และประการที่สาม ประชาชนจำนวนค่อนข้างสูงจำนวนหนึ่ง แทบทุกระดับหันมาประกอบอาชีพผิดกฎหมาย มีพฤติกรรมโหดร้ายมากขึ้น บางคนก็ฆ่าตัวตายสิ่งเหล่านี้เกี่ยวโยงและมาจากปัญหาความยากจนส่วนหนึ่งแน่นอน

วันนี้ จะมีการอภิปรายเรื่องทฤษฎีใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน ผู้อภิปรายล้วนแต่ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย จึงหวังว่า เราจะพบ “ทางออก” ที่ดีนำไปปฏิบัติได้จริงจัง และยั่งยืน ที่จริง แนวทางทฤษฎีใหม่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ แต่พวกเราไม่ค่อยให้ความสนใจ ไปสนใจเรื่องอุตสาหกรรม และ เทคโนโลยีใหม่ แล้วละทิ้งภาคเกษตร อันเป็นทรัพยากรที่เรามีอยู่มากและมีค่ามหาศาล มีศักยภาพสูงในการเริ่มต้นแก้ปัญหาความยากจน อย่างไรก็ตาม เรายังไม่โชคร้ายมาก และยังไม่สายเกินไป ด้วยทุกวันนี้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็หันมาให้ความสนใจในพระราชดำริกันครึกโครม ผมมีความเห็นว่า การกำหนดนโยบายภาคเกษตร และภาคเกษตรอุตสาหกรรม โดยนำทฤษฎีใหม่

เป็นแนวทาง จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้สะดวกและหวังผลสำเร็จได้ง่ายกว่าวิธีอื่น สิ่งสำคัญ ต้องเข้าใจ แนวพระราชดำริอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง ผู้ปฏิบัติจะต้องวางแผน และ หนทางปฏิบัติโดยรอบคอบ จึงจะหวังผลสำเร็จได้ และเพื่อให้เสริมรับกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จำต้องนำสามสิ่งที่ผมได้กล่าวมาแล้ว คือ การศึกษา การอาชีพ และ การอนามัย ลงสู่ชนบทโดยเร็วที่สุดและ โดยที่ผู้ฟังในวันนี้ เป็นทั้งอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นนักศึกษาปริญญาโทและคณะรัฐประศาสนศาสตร์ล้วนแต่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ จากการทำงานอาชีพมาแล้วผมจึงเห็นว่า เราน่าจะพูดถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาจะได้นำไปพิจารณา และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสำคัญยิ่งของชาติบ้านเมืองของเรา หรืออาจจะมีประโยชน์สำหรับนำไปใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์บ้างก็ได้

ผู้มีเกียรติทั้งหลายที่อยู่ในที่ประชุมนี้ ทราบและเข้าใจคำว่า agent of change ดีมาก ดีกว่าผม แน่นอนสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยตลอดและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ผมเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ความสนใจปัญหาความยากจนน้อยมาก จึงใคร่ขอเสนอแนะว่า ถ้าสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยเห็นด้วยกับปรัชญาของผม สถาบันเหล่านั้น น่าจะมีบทบาทร่วมกัน ในการแก้ปัญหาความยากจน โดยดำเนินการดังนี้

๑. การปรับนโยบายด้านการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มีโครงการวิจัยมากมายและประสบผลสำเร็จ มาโดยตลอด แต่ไม่ค่อยได้แตะกับปัญหาความยากจนต่อไปนี้ น่าจะปรับนโยบายด้านการวิจัยโดยรวมเอา การแก้ปัญหาความยากจนเข้าไปไว้ในโครงการด้วย สิ่งที่น่าจะทำเป็นอันดับแรก คือ จะต้องปรับเปลี่ยน นโยบายการบุกเบิกแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ โดยหันมาสนใจการค้นคว้าวิจัยแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ ความยากจนมากขึ้น เช่น สาเหตุแห่งความยากจน เหตุใดความยากจนยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง และมาตรการในการแก้ปัญหา เป็นต้น

อนึ่ง การวิจัยน่าจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริง เน้นการใช้ทรัพยากรที่ชนบทมีอยู่มาใช้ให้ได้ ประโยชน์สูงสุด และไม่เกินความสามารถที่ชาวบ้านจะแสวงหาได้ หรือที่นักวิชาการทั้งหลายเรียกว่า “ทฤษฎี เชิงประจักษ์”

๒. การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

จัดให้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดวางยุทธศาสตร์แนวใหม่ให้เสริมรับกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ทุกท่านในที่ประชุมนี้ เข้าใจทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริดี ฉะนั้น การศึกษาต้องศึกษาเป็น องค์กรร่วมเป็นสหสาขาวิชา ไม่แยกกันศึกษาตามความถนัดของแต่ละสถาบันหรือมหาวิทยาลัย และมุ่งเน้นไปสู่ การแก้ปัญหาความยากจนโดยตรง แล้วกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้น

สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยน่าจะจัดตั้งโครงการศึกษาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อหาแนวทาง แก้ปัญหาความยากจนในชนบท โดยผนึกกำลังจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดองค์รวมความรู้ที่แท้จริง และเพื่อทราบว่า ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นนั้น จะนำไปประยุกต์ใช้ได้ผลหรือไม่ อาจจะต้องจัดตั้งชุมชนทดลอง ตามแนวยุทธศาสตร์ใหม่นั้น ก็จะเป็นประโยชน์ยิ่ง

๓. การฝึกอบรม

วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่น่าจะทำเพื่อทดสอบยุทธศาสตร์ คือ การฝึกอบรมเกษตรกรและผู้นำชุมชน การฝึกอบรมน่าจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเพื่อช่วยตนเอง การบริหารการจัดการ กระบวนการผลิต และการตลาด การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตร ตลอดจนการขุดและรักษาบ่อน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำ อันเป็นหัวใจของการดำรงชีวิตในชนบท

๔. การร่วมมือระหว่างกัน

ข้อนี้เข้าใจง่าย คือ ขอย่าต่างสถาบันต่างทำแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุด

ผู้มีเกียรติครับ

อาจจะมีคำถามว่า การที่สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยหันมาทำเรื่องนี้ จะทำให้สูญเสียความเป็นเลิศทางวิชาการหรือหันเหจากความเป็นนานาชาติหรือไม่ผมตอบไม่ได้ แต่ผมเห็นว่า การร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาสำคัญที่สุดของชาติบ้านเมือง เป็นหน้าที่ของคนไทย เป็นงานที่ท้าทาย และเป็นการตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่มาก

ผมได้แต่หวังว่าไม่ช้าก็เร็ว สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเข้าใจ เต็มใจ และภูมิใจ

ต่อไปนี้เป็นตอนสุดท้ายของการพูดของผมในวันนี้แล้ว

มีการกล่าวกันว่า เราอับจนคนเก่ง จริงหรือไม่จริงผมขอไม่ตอบ แต่ผมคิดว่า การอับจนคนเก่ง ไม่น่าวิตกเท่ากับการอับจนคนจริง คนที่กล้า ไม่กลัวเจ็บ ยอมเจ็บบ้านเมืองของเรา ยังต้องการคนกล้า คนซื่อ อีกเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาความยากจน

ครับ เราทราบว่าเป็นเรื่องยาก เพื่อให้พี่น้องคนไทยมีชีวิตที่ดีขึ้นชาติบ้านเมืองมั่นคงและพัฒนาขึ้น เราจะต้องแก้ปัญหาความยากจน เราจะต้องแก้ปัญหาความยากจน เรามีหลักการในการแก้ เรามีหนทางปฏิบัติ เรามีคนมีองค์กร เรามีเกือบทุกอย่างมากพอสมควรที่จะใช้ปฏิบัติแก้ไขปัญหาได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่ง ที่คนและองค์กร มี หรือ ไม่มี และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว คือ ความเข้าใจ และความเห็นใจ คนจนและความยากจน คนและองค์กรจะไม่มีวันประสบความสำเร็จ ไม่ว่าเขาและองค์กรนั้น ๆ จะมีเงินมีเครื่องมือ มีเวลา มีความรู้ พร้อมทุกอย่าง ถ้าเขาไม่เข้าใจและไม่เห็นใจคนจน トラบไตที่เรายัง همینสาบคนจน (ถอดกับคนจนหน้ามัลลันองบ่นว่าเหม็น) ตั้งข้อรังเกียจคนที่สุขภาพไม่สมบูรณ์ มีการศึกษาน้อย แต่งกายมอมแมมไม่สนใจ ขยะแขยงสังคมคนจน มองคนจนและความจนเหมือนสิ่งสกปรก เป็นต้น ถ้ามีความรู้สึกอย่างนั้น ผมขอแนะนำ ขอให้คนและองค์กรนั้นเลิกความคิดที่จะเข้าไปมีบทบาท ในการแก้ปัญหาความยากจนเสียเถิด จะได้ไม่เสียเวลาและเสียเงินไปเปล่า เพราะใจของท่านมิได้ต้องการที่จะทำเช่นนั้น

ฝรั่งเขาเขียนกลอนเรื่องของการความรักไว้ว่า “ to love is not to give, to love is to care, to love is not to show, to love is to share ” เป็นกลอนที่เขียนชี้ให้เห็นถึงความหมายแห่งความรักของหนุ่มสาวที่อยู่ในห้วงของการความรัก ผมคิดว่า เราพอจะนำมาใช้สอนใจเราเองในการแก้ปัญหาความยากจนได้ดีทีเดียว ถ้าเรารักคนจนต้องการแก้ปัญหาความยากจนจริง ๆ ด้วยใจจริง เราต้องห่วงหาอาทรต่อความลำบากยากจนจริง ๆ ด้วยใจจริง เราต้องห่วงหาอาทรต่อความลำบากยากแค้นของพี่น้องคนไทยเหล่านั้นด้วยความจริงใจ มุ่งมั่นที่จะช่วยเขาจริง ๆ ไม่รังเกียจความจนของเขา ถ้าเรายึดมั่นและปฏิบัติด้วยใจจริงแล้ว เราจะได้รับ การต้อนรับจากเขาได้รับความร่วมมือจากเขา เราจะเห็นรอยยิ้มของเขา และเขาก็จะเห็นรอยยิ้มของเรา และในที่สุด เราจะประสบความสำเร็จด้วยความภูมิใจ

ขอจบแค่นี้ หวังว่าทุกท่านจะมีรอยยิ้มให้กับคนจน

ขอบคุณ
